Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja säästliku kasutamise ühiskomisjoni XX istungi protokoll

Kooskõlas Eesti Vabariigi Valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni Valitsuse vahel 1997. aasta 20. augustil sõlmitud piiriveekogude kaitse ja säästliku kasutamise kokkuleppega toimus 22.-23. augustil 2017. a Sotšis, Venemaa Föderatsioon, Eesti-Venemaa piiriveekogude kaitse ja kasutamise ühiskomisjoni (edaspidi *komisjon*) XX istung.

Komisjoni Venemaa poole nimel tervitas istungist osavõtjaid komisjoni kaasesimees Tatjana Bokova, Föderaalse Veeressursside agentuuri juhi asetäitja.

Komisjoni Eesti poole nimel tervitas istungist osavõtjaid komisjoni kaasesimees Andres Talijärv, Eesti Vabariigi Keskkonnaministeeriumi kantsler.

Komisjoni kaasesimehed esitlesid poolte delegatsioonide liikmeid (lisad 1 ja 2).

Komisjoni XX istungi juhataja Tatjana Bokova tutvustas komisjoni liikmetele istungi päevakorra eelnõud.

Komisjon kinnitas pakutud päevakorra.

Komisjoni istungi töökeeled on eesti ja vene keel.

Komisjon kinnitas istungi järgmise päevakorra:

1. Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajanduse olukorrast ning Poolte veemajanduskavade ja programmide täitmisest 2016. aastal.
2. Piiriveekogude seisundist Poolte seire ja teadusuuringute andmete põhjal.
3. Teadus- ja rakendusuuringute põhisuundadest.
4. Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste seisukorrast.
5. Narva veehoidla kasutuseeskirjast.
6. Komisjoni XIX istungi otsuste täitmisest töörühmades.
7. Komisjoni töörühmade tööplaanidest.
8. Komisjoni XXI istungi toimumise kohast, ajast ja päevakorrast.

Vastavalt kinnitatud päevakorrale arutas komisjon järgmisi küsimusi:

1.

Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajanduse olukorrast ning veemajanduskavade ja programmide täitmisest 2016. aastal

Ettekanded esitasid: J. Garanža, G. Polotski, H. Liiv.

Komisjon kuulas koondettekannet Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajanduse olukorrast ja teostatud veemajandusmeetmete tõhususest 2016. aastal (lisa 3).

2016. aastal oli veevõtt Narva jõe vesikonnas 1 564,57 mln m^3, sealhulgas pinnaveevõtu 1 532,83 mln m^3, mis moodustas 98% veevõtu kogumahust.

2016. a veevõtu maht Narva jõe vesikonnas suurenes võrreldes 2015. aastaga 8% võrra.

Narva jõe vesikonna Venemaa poolel suurenes 2016. a veekasutus võrreldes 2015. aastaga 1,72 mln m^3 ning moodustas 48,21 mln m^3. Vett kasutatakse peamiselt tootmis- (Narva jõe vesikond) ning majandus- ja joogivee eesmärkidel (Peipsi-Pihkva järve vesikond).

Narva jõe vesikonna Eesti poolel ei esinenud veekasutuse märkimisväärseid muutusi 2016. aastal võrreldes 2015. aastaga, kuigi koguveekasutus on kasvanud veevõtu suurenemise tõttu. Peaaegu 99% veekasutusest on elektrijaamade jahutusvesi.

Poolte andmetel kasutatakse Narva jõe vesikonna vett peamiselt tootmiseesmärkidel energeetika vallas – 96,5% 2016. a veekasutuse kogumahust. Veekasutuse mahu muutus aastatel 2006-2016 oli tingitud peamiselt Eesti poole energiatootmise vajadustest, teistes valdkondades veekasutus langes: majandus- ja joogivee eesmärkideks 30% võrra, tootmiseesmärkideks (v.a energeetika valdkond) 40% võrra.

Narva jõe vesikonna heitvee kogumaht on Poolte andmetel aastatel 2006-2016 vähenenud 45% võrra, sh Peipsi-Pihkva järve osas 30% võrra. Puhastatud heitvee maht vähenes 33% võrra, puhastamata heitvee maht vähenes 90% võrra, sh Peipsi-Pihkva järve vesikonnas vastavalt 29% ja 82% võrra.

Vesikonna Venemaa poolel moodustas 2016. a veeheide veekogudesse 48,34 mln m^3. Veeheite mahu suurenemine võrreldes 2015. a 6,2% võrra on seotud veevõtu mahu suurenemisega.

Veeheide veekogudesse Eesti poolel moodustas 2016. a 30,44 mln m^3, kusjuures võrreldes 2015. aastaga on märgatud veeheite mahu suurenemine 17% võrra. Puhastatud vee mahu suurenemine toimus pinnaveevõtu suurenemise tagajärjel, mis oli omakorda tingitud keskmist normi ületanud sademetest.

Kokku toimus 2016. a saasteainete heite koguse vähenemine seoses heitvee mahu ja heitvees sisalduvate saasteainete kontsentratsiooni vähenemisega.

Võrreldes 2006. aastaga on 2016. aastal toimunud saasteainete heite koguse vähenemine: üldfosfor 44% võrra, sh Peipsi-Pihkva järve vesikonnas 35% võrra; üldlämmastik 29% võrra, sh Peipsi-Pihkva järve vesikonnas 18% võrra; hõljuvaine 50% võrra, sh Peipsi-Pihkva järve vesikonnas 40% võrra; $BHT_{täielik}$ 57% võrra, sh Peipsi-Pihkva järve vesikonnas 49% võrra.

Venemaa Föderatsiooni veemajandusmeetmete kulu Narva jõe vesikonnas 2016. aastal oli 111,7 mln rubla.

Eesti Vabariigi veemajandusmeetmete kulu Narva jõe vesikonnas 2016. aastal oli 5,1 mln eurot.

Komisjon märkis, et Narva jõe vesikonnas jääb veemajanduslik olukord (veevõtt, veeheide) stabiilseks. Veevõtu ja -heite mahtude mõningane suurenemine 2016. aastal on seotud nii tootmisobjektide töösse rakendamisega kui ka keskmist normi ületanud sademetega.

Veemajanduse seisukorra 2006.-2016. a perioodi ülevaade näitab saasteaineid sisaldava heitvee heite mahu märkimisväärset vähenemist, mis näitab Poolte teostatud piiriveekogude seisundi parandamisele suunatud veekaitse meetmete tõhusust.

Komisjon kuulas ja võttis teadmiseks Poolte ühisinformatsiooni XIX istungi protokolli esimese küsimuse punkti 3 täitmise kohta. Istungite vahelise perioodi jooksul on veeressursside kompleksse haldamise töörühm koostanud Poolte suurte põllumajandusettevõtete kui hajureostusallikate nimekirja ja ette valmistanud informatsiooni nende ettevõtete tegevuse reguleerimise, normeerimise ja kontrolli meetodite kohta, vastavalt Venemaa Föderatsiooni ja Eesti Vabariigi õigusaktidele (lisad 4, 5).

Komisjon otsustas:

1. Võtta koondettekanne 2016. a veemajanduse olukorrast ja teostatud veemajandusmeetmete tõhususest Narva jõe vesikonnas, kaasa arvatud Peipsi-Pihkva järv, teadmiseks.

2. Jätkata iga-aastast Narva jõe vesikonna veemajanduse olukorra ja

Poolte teostatud meetmete tõhususe hindamist koondettekande formaadis, sealhulgas jätkata koondettekande andmerea pidamist elektrooniliselt.

3. Teha veeressursside kompleksse haldamise töörühmale ülesandeks:

3.1 Jätkata tööd muude hajureostusallikateks olevate ettevõtete väljaselgitamiseks ja nende hajureostusallikateks olevate suurte ettevõtete nimekirja lisamiseks;

3.2 Alustada hajureostusallikateks olevate põllumajandus- ja muude ettevõtete mõju analüüsi veekogudele ja esitada informatsioon järgmisel istungil.

2.

Piiriveekogude seisundist Poolte seire ja teadusuuringute andmete põhjal

Ettekanded esitasid: V. Tsepelev, T. Levina, M. Melnik, E. Loigu

Komisjon kuulas Poolte ühisinformatsiooni pinnaveekogude vee kvaliteedi kohta Narva jõe vesikonna Eesti ja Venemaa poolel, Peipsi-Pihkva järve ja Narva veehoidla seisundi kohta 2016. a seire ja ühisproovivõttude andmetel, aga ka Poole ühisinformatsiooni piiriüleste põhjavete seisundi kohta (lisad 6, 7, 8, 9).

Pooled hindasid pinnavete kvaliteeti, juhindudes Poolte riiklikest õigusaktidest. Vesikonna veekogude seisund on stabiilne, kusjuures on täheldatav mõningase paranemise tendents rea näitajate suhtes, sh üldfosfori osas Narva jões ja Peipsi-Pihkva järves.

Narva jõe vee kvaliteet vastab mõlema Poole ettenähtud hüdrokeemiliste näitajate normatiividele.

Veekogude seisundi analüüsimisel 2004.-2016. a perioodi vaatluste põhjal märkisid Pooled veekogude vee kvaliteedi ja hüdrometeoroloogiste tegurite (nt temperatuur ja veerohkus) vastastikust seost.

Põhjavete seire andmete põhjal võib väita, et Ordoviitsiumi-Kambriumi ja Ordiviitsiumi veekomplekside põhjavee taseme muutused on valdavalt seotud loodusliku toitumusega. Eesti poole põlevkivi kaevanduste ja karjääride kaevandusvee ärajuhtimise piirkonnas toimub põhjavee taseme alanemine.

Venemaa poolel on Slantsõ kaevanduse kaevandusvee väljapumpamise lõpetamine tinginud Ordoviitsiumi-Kambriumi ja Ordiviitsiumi veekomplekside

veekihtide põhjavee taseme tõusu. Ammendatud kaevanduskäikude täitumine veega ning järelikult ka põhjavete taseme taastumine toimub prognoosi kohaselt 2017.-2018. aastatel.

Lomonossovi-Voronka veekihi seisund on tingitud põhjaveevõtu vastastikusest hüdrodünaamilisest mõjust ning on hetkel lubatud väärtuste piires.

2016. aastal põhjaveekogude püsivat reostust ei ole tuvastatud. Üksikud kõrvalekalded normist rea komponentide osas on kaootilise iseloomuga ning neid kontrollitakse edaspidiste uuringute käigus.

Komisjon märkis piiriülese pinna- ja põhjavee seisundi stabiilsust, samuti positiivseid tulemusi Poolte poolt meetmete rakendamisel, mis on suunatud Lomonossovi-Voronka veekihi ekspluatatsioonile sellistes mahtudes, mis ei põhjusta põhjavee liigvõttu.

Komisjon pööras tähelepanu vajadusele arvestada hüdrometeoroloogiliste faktorite mõju nii põhja- kui ka pinnavee seire tulemuste analüüsimisel.

Komisjon kuulas Poolte informatsiooni istungite vahelisel perioodil läbiviidud tööst vee kvaliteedi seire tulemuste esitamise ühtse formaadi väljatöötamise suunal, mida seire, hinnangu ja rakendusuuringute töörühm töötab välja vastavalt XIX istungi protokolli teise küsimuse otsuse punktile 3 (lisa 10).

Komisjon otsustas:

1. Võtta Poolte informatsioon piiriveekogude pinna- ja põhjavee seisundi kohta teadmiseks.

2. Jätkata piiriveekogude pinna- ja põhjavee seiret.

3. Teha seire, hinnangu ja rakendusuuringute töörühmale ülesandeks jätkata tööd Poolte vee kvaliteedi seire ja piiriveekogude seisundi hinnangu esitamise ühtse formaadi väljatöötamisel.

3.

Teadus- ja rakendusuuringute põhisuundadest

Ettekanded esitasid: M. Kazmina, R. Talkop.

Komisjon kuulas Poolte informatsiooni 27. juunil 2017. a Sestroretskis, Venemaal toimunud rakendusteadusliku seminari tulemustest (lisa 11).

Vastavalt Komisjoni XIX istungil antud ülesandele oli seminaril esitatud

ettekannete põhiteemaks Poolte vee kvaliteedi hindamiskriteeriumide ja -parameetrite võrdleva analüüsi läbiviimine ühtse lähenemise kujundamiseks.

Pooled arutasid Venemaa Föderatsioonis ja Eesti Vabariigis kasutatavat pinnavee kvaliteedi hindamise süsteemi, analüüsisid võimalust luua nende alusel vee kvaliteedi hindamise ühtne lähenemine ning jõudsid järelduseni, et Poolte õigusaktidega määratud kvaliteedi normid on piisavalt sarnased teatud hüdrokeemiliste näitajate osas.

Seminari käigus sai erilist tähelepanu veekogudele sisekoormuse ning hajureostusallikatest tuleneva koormuse uurimine kui üks rakendusuuringute perspektiivsuundadest.

XIX istungi protokolli päevakorra esimese küsimuse komisjoni otsuse punkti 3 raames on võimalik ülalmainitud rakenduslike uuringute tulemusi kasutada analüüsimaks mõju, mida avaldavad mh suured põllumajandus- ja teised ettevõtted oma tegevusega veekogudele.

Seireandmete elektroonilise vahetamise võimaluse uurimise eesmärgil vahetasid Pooled informatsiooni Venemaa Föderatsioonis ja Eesti Vabariigis kasutuses olevate veeressursside ja veekogude seisundit käsitleva informatsiooni säilitamis- ja töötlemissüsteemide kohta.

Komisjon hindas positiivselt rakendusteadusliku seminari tulemusi ning **soovitas** jätkata rakendusteadlike seminaride korraldamist.

4.

Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste seisukorrast

Ettekanded esitasid: A. Vorobjev, M. Melnik, N. Kuznetsov, J. Reinaste

Komisjon kuulas ja võttis teadmiseks Poolte informatsiooni Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste hoidmisest vajalikus tehnilises seisukorras ja angerjakäigu tööst (lisad 12, 13).

Komisjon märkis, et poolte koostöö Narva hüdrosõlme hüdrotehniliste rajatiste vajalikus tehnilises seisukorras hoidmiseks on olnud konstruktiivne, ja **hindas kõrgelt** rajatiste ekspluatatsiooniga tegelevate organisatsioonide AAS TGK-1 ja Enefit Energiatootmine AS tegutsemise kõrget koordineeritust.

Narva hüdrosõlme raudbetoonist ülevoolupaisu hüdrotehnilised rajatised ja hüdromehaanilised seadmed on rahuldavas seisundis. Jooksev ekspluatatsioon ja remondihooldus on teostatud õigeaegselt ja kvaliteetselt vastavalt normatiiv-

tehnilise dokumentatsiooni nõudmistele ning Venemaa Föderatsiooni ja Eesti Vabariigi õigusaktidele.

Komisjon võttis teadmiseks veeressursside kompleksse haldamise töörühma informatsiooni angerja ja muu vee-elustiku rändeaktiivsuse igakülgse uuringu läbiviimise tähtsusest Narva hüdrosõlme piirkonnas angerja rände probleemile lahenduste leidmise eesmärgil (lisa 14).

Komisjon kuulas ja võttis teadmiseks informatsiooni Narva veehoidla „ujuvsaarte" seire tulemustest hüdrotehniliste rajatiste avariivaba ekspluatatsiooni eesmärgil (lisa 15)

Komisjon märkis, et viimaste aastate jooksul toimib Poolte tulemuslik koostöö ja operatiivne infovahetus seoses „ujuvsaarte" asukoha muutustega.

2016. a toimus kolme saare mõningane asukoha muutus, Pjatnitski lahe lääne osas on tekkimas viiehektarine saar, mis etendab potentsiaalset ohtu.

2016. a tähistati Venemaa poolel infosiltidega Narva veehoidla veekaitse tsoonide ja kaldakaitse vööndite piirid looduses.

Komisjon otsustas:

1. teha veeressursside kompleksse haldamise töörühmale ülesandeks tegelda jätkuvalt iga-aastase Narva hüdrosõlme seisundi ja ekspluatatsiooni küsimustega;
2. teha veeressursside kompleksse haldamise töörühmale ülesandeks jätkata:

2.1 angerja ja muu vee-elustiku rände probleemide uurimist Narva hüdrosõlme piirkonnas;

2.2 „ujuvsaarte" jälgimist ja Poolte vahelise operatiivse infovahetuse korraldamist, et tagada Narva HEJ hüdrorajatiste avariivaba töö ja Narva jõe seisundi kontroll allpool Narva hüdrosõlme.

5.

Narva veehoidla kasutuseeskirjast.

Ettekannet esitas: M. Kazmina

Komisjon kuulas ja võttis teadmiseks Venemaa poole informatsiooni „Narva veehoidla veeressursside kasutamise eeskirja" ning „Narva veehoidla tehnilise ekspluatatsiooni ja heakorrastamise eeskirja" kooskõlastamise ja kinnitamise riigisisese protseduuri kulgemisest ning **soovitas** Pooltel jätkata

vastastikust huvi pakkuvate küsimuste arutamist veeressursside kompleksse haldamise töörühma järgmisel koosolekul.

6.

Komisjoni XIX istungi otsuste täitmisest töörühmades

Ettekannet esitas: M. Kazmina

Komisjon kuulas ja võttis teadmiseks Poolte ühise informatsiooni komisjoni XIX istungi otsuste täitmisest töörühmades (lisa 16).

Komisjon tunnistas töörühmade töö komisjoni XIX ja XX istungite vahelisel perioodil rahuldavaks.

7.

Komisjoni töörühmade tööplaanidest

Ettekanded esitasid: M. Kazmina, H. Liiv, R. Talkop

Komisjon kuulas töörühmade juhtide informatsiooni töörühmade 2016.-2017. a tööplaanide täitmise ja 2017.-2018. a tööplaanide eelnõude kohta.

Komisjon kinnitas veeressursside kompleksse haldamise töörühma ja seire, hinnangu ja rakendusuuringute töörühma 2017.-2018. a tööplaanid (lisad 17, 18).

8.

Komisjoni XXI istungi toimumise kohast, ajast ja päevakorrast

Ettekanded esitasid: A. Talijärv, T. Bokova

Pooled leppisid kokku korraldada komisjoni XXI istung 2018. aasta III kvartalis Eesti Vabariigis järgmise esialgse päevakorraga:

1. Narva jõe vesikonna, Peipsi-Pihkva järv kaasa arvatud, veemajanduse olukorrast ning veemajanduskavade ja programmide täitmisest 2017. aastal.

2. Piiriveekogude seisundist Poolte seire ja teadusuuringute andmete põhjal.

3. Teadus- ja rakendusuuringute põhisuundadest.

4. Narva Hüdroelektrijaama hüdrotehniliste rajatiste seisukorrast.

5. Narva veehoidla kasutuseeskirjast.

6. Komisjoni töörühmade tööplaanidest.

7. Komisjoni XXII istungi toimumise kohast, ajast ja päevakorrast.

Komisjoni sekretäridel kooskõlastada päevakord kaks kuud enne komisjoni istungit.

Komisjoni töö kulges konstruktiivse koostöö ja vastastikuse mõistmise õhkkonnas.

Käesolev protokoll on allkirjastatud Sotšis, Venemaa Föderatsioon 23. augustil 2017. aastal kahes võrdset jõudu omavas eksemplaris, kumbki eesti ja vene keeles.

Eesti Vabariigi poolt	**Venemaa Föderatsiooni poolt**
A. Talijärv	**T.V. Bokova**